

Harstad kommune
Attraktiv hele livet

Retningslinjer for psykososialt barnehagemiljø

For kommunale og private barnehager

Innhold

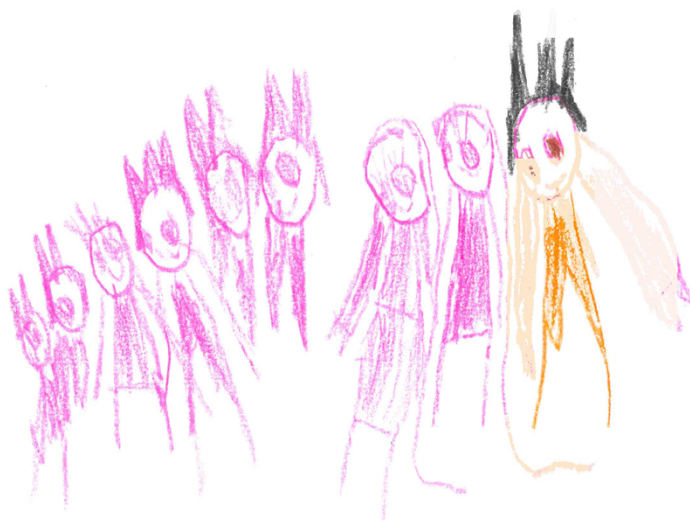
Formål med retningslinjene	3
Lovverk	4
Barnekonvensjonen	4
Artikkel 3 i barnekonvensjonen - barnets beste.....	4
Artikkel 12 i barnekonvensjonen - barnets rett til å gi uttrykk for sin mening	4
Barnehageloven kap. VIII Psykososialt barnehagemiljø	4
§ 41.Nulltoleranse og forebyggende arbeid.....	4
§ 42.Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)	4
§ 43.Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn .	5
Rammeplan for barnehagen	5
Forskrift om miljørettet helsevern i barnehage og skoler	5
Definisjoner.....	6
Nulltoleranse og forebyggende arbeid	7
Barnehagens systematiske arbeid og rutiner	7
Ansattes rolle.....	7
Sosial kompetanse.....	8
Vennskap i barnehagen	10
Barnehage – hjem samarbeid	11
Hvordan avdekke at barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø?.....	12
Melding fra foresatte/barn.....	13
Ved mistanke om eller kjennskap til at ansatte krenker barn.....	13
Dokumentasjonskrav	14
Internkontroll og tilsyn	14
Håndtering av krenkende handlinger	15
Aktivitetsplikt.....	15
Skjerpet aktivitetsplikt	16
Digitale ressurser og kilder	17

Formål med retningslinjene

Formålet er å kvalitetssikre ledelsens og personalets arbeid, med å gi barn et trygt og godt barnehagetilbud. Arbeidet skjer i samarbeid med barnas foresatte. Barna er selv en aktør i dette arbeidet. De har rett til å si sin mening, bli hørt og det som gjøres skal ha følge det overordnede prinsippet om barnets beste. Retningslinjene tar utgangspunkt i barnehagelovens kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø og Handlingsplan mot mobbing – å skape et inkluderende miljø i barnehagen for private og kommunale barnehager i Harstad kommune. Retningslinjene erstatter denne handlingsplanen.

Retningslinjer for psykososialt barnehagemiljø er forpliktende for kommunale og private barnehager i arbeidet med å sikre alle barn et barnehagetilbud som fremmer helse, trivsel og et godt leke- og læringsmiljø. Retningslinjene inneholder informasjon om gjeldende lovverk, forebyggende arbeid, samarbeid mellom barnehage og hjem, rutiner for å avdekke om barn ikke opplever å ha et trygt og godt barnehagetilbud og aktivitetsplikten for ansatte. Årshjul for arbeid med psykososialt barnehagemiljø, kartlegging av relasjoner og det psykososiale barnehagemiljøet og mal for aktivitetsplan er vedlegg til dokumentet.

Alle som arbeider i barnehagen har plikt til å observere, gripe inn, varsle hvis de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Barnehagen har plikt til å undersøke og sette innen egnede tiltak, som sørger for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

Lovverk

Alle barnehager skal bygge på verdigrunnlaget som er fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, slik som barnekonvensjonen.

Barnekonvensjonen¹

Alle stater som har sluttet seg til barnekonvensjonen må følge det som står i den. Norge har gjort den til norsk lov. Rammeplanen for barnehagen bygger på barnekonvensjonen. Alle som jobber i barnehage, bør derfor kjenne til rettighetene i barnekonvensjonen

Personalet i barnehagen skal gi barna begynnende kjennskap til betydningen av menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen. (Rammeplanen kapittel 9).

Artikkel 3 i barnekonvensjonen - barnets beste

Voksne skal gjøre det som er best for barn.

Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet. (Rammeplanen kapittel 1)

Artikkel 12 i barnekonvensjonen - barnets rett til å gi uttrykk for sin mening

Alle barn har rett til å si meningen sin, og deres meninger skal bli tatt på alvor.

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. (Rammeplanen kapittel 4). Ifølge rammeplanen skal alle barn få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. Barnehagen skal sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet.

Barnehageloven kap. VIII Psykososialt barnehagemiljø²

§ 41.Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

§ 42.Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.

Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

¹ Kilde [Barnekonvensjonen \(udir.no\)](https://udir.no) (datert 16.03.2021)

² Kilde [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](#) (datert 16.03.2021)

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt
- c) når tiltakene skal gjennomføres
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene
- e) når tiltakene skal evalueres

§ 43. Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Rammeplan for barnehagen

Barnehagens verdigrunnlag, under punktet livsmestring og helse:

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen.

Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser.

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler

§ 12. Psykososial forhold, omhandler plikten til at virksomheten skal fremme trivsel og gode psykososiale forhold. Barnehagene i Harstad har jevnlig tilsyn etter denne forskriften. I veilederen³ som følger forskriften presiseres det at foreldre og barnehagens personale har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling.

³ [Miljø og helse i barnehagen – Veileder til forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler.pdf \(helsedirektoratet.no\)](#) Utgitt 03/2014.

Definisjoner

Psykososialt barnehagemiljø

Et psykososialt barnehagemiljø kjennetegnes ved at barna har en trygg og god barnehagehverdag. Miljøet skal fremme trygghet, tilhørighet, trivsel, helse og livsmestring, og være i samsvar med barnehagelovens formålsparagraf.

Krenkelser

Krenkelser kan omfatte direkte handlinger og verbale uttrykk rettet mot barn, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering er eksempler på krenkelser i § 41.

Krenkelsesbegrepet i denne bestemmelsen er objektivt i den forstand at hva som er en krenkelse, beror på en helhetlig vurdering, ikke bare på det enkelte barns opplevelse.

Med krenkende adferd menes krenkende ord eller handlinger som mobbing, vold, diskriminering og utestenging.

Diskriminering

Diskriminering betyr at en person blir forskjellsbehandlet, trakassert eller plaget, for eksempel på grunn av kjønn, funksjonsevne, religion, hudfarge, seksuell legning eller opprinnelse (nasjonal eller etnisk).

Mobbing

Mobbing av barn i barnehagen er handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barns opplevelse av å høre til og å være en betydningsfull person for fellesskapet og muligheten til medvirkning.⁴

Mobbing i barnehagen dreier seg om at noen barn plages eller blir krenket systematisk over tid. Mobbing kan arte seg som:

- Slåing, dytting og lugging.
- Erting, bli ledd av og bli kalt dumme ting.
- Ødelegger og gjemmer ting for hverandre.
- Utestenging/ignorering

Vilkårlig erting er ikke mobbing. Konflikter og enkelttilfeller av slåssing og utestengning er heller ikke mobbing. Dette er noe som kan forekomme i barns lek, og ofte kan dette ordnes opp i, etter hvert og uten problemer for noen av partene.

Film: [Hva er begynnende mobbeatferd? | Universitetet i Stavanger \(uis.no\)](https://uis.no/undervisningsressurser/film/hva-er-begynnende-mobbeatferd/)

⁴ Definisjonen er hentet fra forskningsrapporten Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen (Lund, m.fl.2015).

Nulltoleranse og forebyggende arbeid

Barnehagens systematiske arbeid og rutiner

Et kontinuerlig arbeid med det psykososiale barnehagemiljøet skal forstås som systematisk arbeid som drives gjennom hele barnehageåret. Barnehagens øverste leder har det overordnede ansvar for at rutiner og prosedyrer i kommunens retningslinjer og barnehagens sosialpedagogiske plan gjøres kjent og følges.

Barnehagens ledelse har ansvar for forebyggende tiltak som skal forhindre at barn blir utsatt for krenkende handlinger. Årsplanen skal beskrive barnehagens forebyggende arbeid og rutiner. Følgende områder skal belyses:

- Felles praksis for å utvikle og ivareta et godt leke- og læringsmiljø
- trivselsfremmende tiltak
- relasjonsbygging
- hvordan sikre inkludering av alle barn
- barns medvirkning og mulighet for påvirkning/å uttale seg om egen hverdag
- ansattes tilstedeværelse og deltagelse i barns aktiviteter inne og ute
- barnehage-hjem samarbeid
- foreldremedvirkning gjennom foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU), samarbeidsutvalget (SU), foreldresamtaler og daglig utveksling av informasjon
- systematisk internkontroll og dokumentasjon av barnas psykososiale miljø

Områdene kan f.eks. settes inn i et slikt skjema:

Hva	Hvordan	Hvem
Navnet på tiltaket	Beskrivelse av hvordan tiltaket skal gjennomføres	Navn eller tittel på den/de som har ansvaret

«Barn gjør ikke det man sier de skal gjøre, men etterligner det man gjør!»

Ansattes rolle

Den enkelte ansatte skal:

- være en god rollemodell
- skape gode relasjoner mellom en selv og barna, og mellom barn - barn
- sikre at alle barn sees, høres og inkluderes
- delta aktivt i barnehagens systematiske arbeid for å fremme et godt psykososialt miljø og gjennomføre tiltak beskrevet i plan

- følge med, gripe inn og varsle ved kjennskap til eller mistanke om mobbing eller krenkende handlinger, i tråd med handlingsplikten
- straks melde ifra til leder når krenkende handlinger varsles eller avdekkes
- bistå med undersøkelser
- bistå med kartlegging og analyse av barnehagemiljøet, samt lojalt følge opp barnehagens tiltak for å bedre det psykososiale barnehagemiljøet

Spørsmål til refleksjon og diskusjon:

Har jeg sett og snakket med alle barna i dag?

Er jeg en god rollemodell?

Er jeg bevisst hvordan jeg snakker med barna?

Er jeg tilstedeværende og aktiv sammen med barna?

Er jeg bevisst mitt ansvar for en god relasjon til enkeltbarn?

Hvordan skaper vi et miljø som forebygger mobbing og krenkelser?

[Tilleggstema i Ståstedsanalysen vennskap og fellesskap bokmål \(udir.no\)](#)⁵

Film: [Barnehagemiljø \(udir.no\)](#)⁶

Sosial kompetanse⁷

«Sosial kompetanse handler om å kunne kommunisere og samhandle godt med andre i ulike situasjoner. Denne kompetansen er sentral for at enkeltbarnet skal lykkes og trives, og for at det skal bli verdsatt som venn og likeverdig deltaker i samspillet med de andre barna.»

Læring, forståelse og mestring av sosiale ferdigheter krever erfaring med og deltakelse i et fellesskap. Barn utvikler derfor sosial kompetanse først og fremst i det daglige, uformelle samspillet med andre i hverdagen. Barna utvikler evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåter på grunnlag av det de erfarer sammen med andre. I relasjonene til voksne og barn i barnehagen videreutvikler barnet den sosiale kompetansen som det trenger i relasjoner til andre mennesker generelt.

Sosial kompetanse består av et sett ferdigheter som er viktig å mestre for å kunne oppleve et godt samspill med andre mennesker. Personalet må arbeide kontinuerlig med disse ferdighetene:

- Utvikle barnas *selvfølelse* - barnet må oppleve egenverd, lære å akseptere seg selv og ha en positiv holdning til seg selv.
- Utvikling av *empati* - ha forståelse for andres tanker og følelser, kunne leve seg inn i andres situasjon, vise medfølelse og ta hensyn, samt forstå og tolke følelsesuttrykk.

⁵ Tilleggstema i ståstedsanalysen [Ståstedsanalysen for barnehage \(udir.no\)](#) (27.04.2021)

⁶ Film: Et godt barnehage- og skolemiljø (27.04.2021)

⁷ Kilde til hele dette punktet er [Barns trivsel - voksnes ansvar \(udir.no\)](#) (12.04.2021)

- *Prososial atferd* - det å kunne ha positive, sosiale holdninger og å kunne utføre handlinger som å oppmuntre, bry seg om, vise omsorg, hjelpe til og dele med andre.
- *Selvhevdelse* - det å kunne hevde seg selv, og ha egne meninger på en god måte, ta initiativ og bli med på lek og samtaler som allerede er i gang, delta uoppfordret og invitere andre med.
- *Selvkontroll* - kunne tilpasse seg ulike situasjoner, takle konflikter og utsette egne behov og ønsker i situasjoner som krever turtaking, kompromisser og felles avgjørelser.

"Like viktig som å sørge for å stoppe mobbing når det har oppstått, blir det å bygge opp sosial kompetanse for å være føre var." (BFD: 2004).

Spørsmål til refleksjon:

Hvordan jobber jeg/vi med sosial kompetanse på avdelingen/basen?

Har vi en felles forståelse?

Vennskap i barnehagen⁸

Hva er en venn?

«Det e å ha en som like mæ. Vi leke i lag hver dag i barnehagen. En gang va han også med mæ hjem.»

«Vi leke også det samme, - både inne og ute, og når den ene e kommet i barnehagen så venter den andre på vennen sin, - helt til den e kommet.»

Gutt 4 år

Å være venner er å møtes i et forhold hvor den enkelte opplever seg som godtatt og verdsatt for akkurat den han eller hun er. Også de yngste barna har sterke vennskspsrelasjoner, og mange barn gir uttrykk for at det beste ved barnehagen er å få møte andre barn og leke med vennene sine. Vennskap bidrar til en følelse av deltakelse og fellesskap som igjen bidrar til positiv selvfølelse. Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning. Opplevelser sammen med andre barn kan være veien inn i nye vennskap. Å etablere vennskap og opprettholde dem er en viktig faktor i sosialiseringprosessen og en forebyggende faktor mot uheldig og negativ utvikling.

Når vi vet hvor viktig vennskap er, kan vi ikke slå oss til ro med at noen opplever at de ikke har venner eller kjenner seg ensomme. En sentral oppgave for de ansatte er å hjelpe barna med å bygge relasjoner til hverandre. De ansatte kan for eksempel invitere barn som ikke til vanlig er sammen, til å delta i en felles aktivitet eller lek, og de kan legge til rette for nye bekjentskap når de foretar justeringer av faste plasser i garderoben eller i rekka på tur. Opplevelser i små grupper på tvers av avdelinger kan også være introduksjonen til nye fellesskap og vennskap. Det er viktig å være oppmerksom på at gryende vennskap kan være skjøre. Observant personale legger merke til når barn knytter nye bånd, og de er vare slik at de ikke griper inn og forstyrrer slike prosesser. Da er det for eksempel viktig ikke å foreta gruppeinndeling som skiller barna, eller henvise dem til faste plasser ved matbordet eller i samlingsstunden.

Ingen ville vel ønske å leve uten venner, selv om han hadde alle andre goder.

Aristoteles

Spørsmål til refleksjon:

Har alle barn noen å leke sammen med?

Hva kan jeg/vi gjøre for å støtte opp om barnas vennskap?

⁸ Kilde på dette punktet er [4. Vennskap \(udir.no\)](https://udir.no) (12.04.2021)

Hvordan kan vi avdekke at et barn ikke har venner? Hva gjør vi da?
Hvordan kan barns helse og livsmestring påvirkes av manglende inkludering og vennskap?

Barnehage – hjem samarbeid

Det er barnehagens ansvar å tilrettelegge for at foreldre/foresatte føler seg sett, hørt og inkludert i arbeidet. Personalet må vise interesse for barnet og familien, og opptre som tilstedeværende og trygge voksne. Relasjonen mellom barnehage og hjem må være preget av gjensidig åpenhet og likeverd. Vi erfarer at dersom en kan få til et positivt og aktivt samarbeid med hjemmet, er det med på å skape et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Informasjon

Rutiner, plikter og rettigheter som gjelder barnehagelovens kapittel VIII psykososialt barnehagemiljø, presenteres hver høst for ansatte og foresatte.

Barnehage - hjem samarbeid

Det er viktig at foreldre/foresatte er delaktig i arbeidet med å bygge opp et inkluderende fellesskap i barnehagen, og det å forebygge mobbing. Det skal være lett å ta kontakt dersom det er behov for samtale eller bare det å undre seg sammen. Foresatte oppfordres til å ta kontakt og melde fra hvis man oppfatter signaler som tyder på krenkende handlinger. Daglig utveksling av informasjon i bringe- og hentesituasjoner er en fin arena for relasjonsbygging. I tillegg kommer foreldresamtaler, foreldremøter og andre samarbeidsarenaer.

Utvalg og råd

Hver barnehage har et foreldreråd og et samarbeidsutvalg, jf. barnehagelovens § 4. Disse formelle samarbeidsorganene sikrer foresatte som gruppe en reell innflytelse på barnehagens drift, og er viktige arenaer for brukermedvirkning når en jobber med de psykososiale arbeidsmiljøet.

Barn medvirkning

Barnehagen sikrer barns medvirkning gjennom observasjoner, samtaler og felles planlegging der det er aktuelt. Informasjon fra andre kilder, som foresatte, kan også være med å påvirke.

Spørsmål til refleksjon:

Hvordan skal barnehagen legge til rette for at foreldre/foresatte blir delaktig i å bygge opp et inkluderende fellesskap i barnehagen?
Hvor gode er jeg/vi på å inkludere alle foresatte?

Nettressursen [Dialogmodellen](#) har gode konkrete forslag til samarbeid barnehage – hjem.

Hvordan avdekke at barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø?

Alle ansatte i barnehagen har en aktivitetsplikt som består av:

- plikt til å følge med
- plikt til å gripe inn
- plikt til å varsle styrer

Aktivitetsplikten gjelder for alle ansatte i barnehagen. Også andre ansatte, som jevnlig har oppdrag i barnehagen, omfattes av handlingsplikten. Det gjelder eksempelvis fagfolk fra PPT, fysioterapeuter, vaktmester og rengjøringspersonale.

Barnehagene har følgende tiltak for avdekking:

Hva	Hvordan	Hvem
Personalets observasjonsplikt	Personalet er til enhver tid i sitt arbeid med barna forpliktet til å observere og undersøke om det foreligger åpen eller skjult krenking. Det skal reageres umiddelbart ved krenkelser. Ved alle typer krenkelser skal styrer varsles. Hvis man er i tvil om hvordan en situasjon skal tolkes, skal man spørre den som utsettes for noe om hvordan han/hun opplever det. Oppfattes det som passende lek, som en spøk, som felles fysisk aktivitet eller en form for kameratslig erting? Eller føler barna seg forstyrret og plaget? I grensetilfeller må man undersøke mer og man skal aldri «se en annen vei» ved mistanke.	Alle ansatte
Formelle og uformelle leke- og læringssituasjoner	Være proaktive, synlige og våkne med tanke på å oppdage krenkende adferd. Gripe inn ved mistanke eller kunnskap om krenkelser. Være tett på barna og på vakt med tanke på krenkende adferd. Fange opp signaler tidlig og samtale med barna.	Alle ansatte
Barnesamtaler	Alle aktuelle barn gjennomfører den obligatoriske barnesamtalen. Resultatene drøftes av personalet på avdeling/base. Leder og hele personalet ser på barnehagens svar under ett. Forbedringer iverksettes om nødvendig Resultatene og tiltak kan legges frem for andre samarbeidspartnere. Husk taushetsplikt og personvern.	Aktuelle ansatte

Hva	Hvordan	Hvem
Foreldreundersøkelsen	Gjennomføres etter egen rutine.	Enhetsleder Avdelingsleder Aktuelle ansatte
Daglige observasjoner og drøftelser på avdeling/base	Alle ansattes observasjoner av drøftes jevnlig. Tiltak for å bedre leke- og læringsmiljøet gjøres fortløpende. Styrer informeres om arbeidet.	Pedagogisk leder sammen med personalet
Foreldresamtaler	Gjennomføres en gang per halvår under ledelse av pedagogisk leder. Foreldresamtalene skal fremme samarbeidet mellom hjem og barnehage. Samtalen skal inneholde tilbakemelding fra barnehagen om barnets trivsel og utvikling. Informasjon om planer og rettigheter. Foresatte kan informere barnehagen om forholdene slik de oppleves fra hjemmet, og det kan gjøres avtaler for å nå bestemte mål.	Pedagogisk leder i samarbeid med foresatte
Rapportering fra barn	Barna informeres jevnlig at alle, både voksne og barn, har plikt til å støtte dem som utsettes for mobbing eller krenkelser. De må si ifra til barnehagen eller foresatte hvis de blir vitne til at noen blir mobbet. Dette er ikke sladring, men hjelp og en måte å bli kvitt mobbingen på. Foresatte hjelper barnehagen med å spre denne holdningen blant barna.	Barn Ansatte Foresatte
Rapportering fra foresatte	Foresatte henvender seg til personalet umiddelbart hvis de blir vitne til krenkelser eller hvis barn viser tegn på mistrivsel.	Foresatte

Melding fra foresatte/barn

Når barnehagen mottar en skriftlig eller muntlig henvendelse fra foresatte, skal foresatte informeres om kommunens rutiner og barnehagen skal respondere på henvendelsen innen en uke. Den som mottar henvendelsen, varsler styrer og pedagogisk leder på barnets avdeling/base umiddelbart. Saksgangen videre er den samme som beskrevet under prosedyre for håndtering av krenkende handlinger.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ansatte krenker barn

Dersom en som arbeider i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen utsetter et barn for krenkelser som mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende varsle styrer med en gang. Det er uakseptabelt at noen som arbeider i barnehagen krenker barn. Slike krenkelser innebærer et grovt brudd på tilliten som barn, foresatte og samfunnet skal kunne ha til de ansatte i barnehagen. Kravet om at disse sakene skal håndteres raskt, må likevel ikke gå på bekostning av at det blir gjennomført

en forsvarlig prosess. Dersom det mistenkes at en ansatt er involvert i krenkelser overfor et barn, er dette et alvorlig tilfelle som skal undersøkes grundig. Her er det viktig å høre barn og foresattes mening og oppfatning av situasjonen, på samme måte som det er viktig å høre den som arbeider i barnehagen. I tilfeller som dette skal barnehageeier straks varsles, og personalenheten kobles inn. Saksgangen i slike saker skal følge opp intensjoner og bestemmelser i arbeidsmiljøloven, så vel som barnehageloven. Harstad kommune har i tillegg retningslinjer i kvalitetshåndboka som ivaretar den enkelte ansatte.

Dokumentasjonskrav

Barnehagen har et todelt dokumentasjonskrav. Det stilles krav til at barnehagen lager en skriftlig aktivitetsplan når det settes inn tiltak i en enkeltsak, og at en dokumenterer mer overordnet hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten.

Internkontroll og tilsyn

Barnehageeier skal selv lage interne rutiner for barnehagen, for å sikre etterlevelse av barnehagelovens kapittel 8, jf. barnehagelovens nye § 9 Internkontroll i barnehagen.

§ 9. Internkontroll i barnehagen

Barnehageeier skal ha internkontroll for å sikre at kravene i denne loven med forskrifter følges.

Internkontrollen skal være systematisk og tilpasset barnehagens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold.

Ved internkontroll etter denne paragrafen skal barnehageeier

- a) utarbeide en beskrivelse av barnehagens hovedoppgaver, mål og organisering*
- b) ha nødvendige rutiner og prosedyrer*
- c) avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik*
- d) dokumentere internkontrollen i den formen og det omfanget som er nødvendig*
- e) evaluere og ved behov forbedre skriftlige prosedyrer og andre tiltak for internkontroll.*

Kommunen som barnehagemyndighet fører tilsyn med at barnehagene drives i samsvar med barnehageloven med forskrifter, jf. barnehagelovens § 53 Kommunens tilsyn med barnehagene.

Håndtering av krenkende handlinger

Aktivitetsplikt

Barnehagen har følgende prosedyre ved kjennskap til eller mistanke om barn i barnehagealder som utfører krenkende handlinger:

	Handling	Ansvar
1	<i>Gripe inn</i> ved adferd som kan være krenkende, f.eks. mobbing, vold, diskriminering osv.	Ansatte som ser hendelsen
2	Varsle pedagogisk leder og styrer umiddelbart	Ansatte som ser hendelsen
3	Undersøkelse av saken: <i>Forundersøkelse – er det behov for en aktivitetsplan?</i> a) Samtale med barnet som opplever seg krenket b) Samtale med barnet som krenker c) Oppfølgingssamtale med barnet som opplever seg krenket d) Oppfølgingssamtale med barnet som krenker	Styrer Pedagogisk leder
4	<i>Opprette utkast til aktivitetsplan så fort som mulig</i>	Styrer
5	<i>Styrers vurdering</i> etter innhenting av fakta Eventuell varslings til barnehageeier	Styrer
6	<i>Samtale med foresatte til barnet som opplever seg krenket innen en uke:</i> -informasjon om rettigheter og saksgang -informasjon om hendelsen -informasjon om eventuelle videre tiltak	Styrer og pedagogisk leder
7	<i>Samtale med foresatte til barnet som krenker</i> -informasjon om rettigheter og saksgang -informasjon om hendelsen -informasjon om eventuelle videre tiltak	Styrer og pedagogisk leder
8	<i>Aktivitetsplan iverksettes</i> , evalueres etter beskrivelser og fastsatt tidspunkt i planen	Styrer og pedagogisk leder
9	<i>Evaluerings av tiltak</i> Pedagogisk leder på barnets avdeling/base i samarbeid med eventuelle andre involverte er ansvarlig for å evaluere om eventuelle tiltak har ført frem	Styrer og pedagogisk leder
10	<i>Vurdering av behov for eventuell ny aktivitetsplan</i>	Styrer

Ifølge barnehagelovens § 42 skal det utarbeides en skriftlig plan når tiltak settes i verk. Mal for en slik aktivitetsplan finnes som vedlegg til disse retningslinjene.

Skjerpet aktivitetsplikt

Barnehagen har følgende prosedyre ved kjennskap til eller mistanke om ansatte som utfører krenkende handlinger:

	Handling	Ansvar
1	<i>Gripe inn</i> ved adferd som kan være krenkende, f.eks. mobbing, vold, diskriminering osv.	Ansatte som ser hendelsen
2	<i>Varsle</i> styrer umiddelbart <i>Varsle</i> barnehageeier umiddelbart	Ansatte Styrer
3	Undersøkelse av saken: <i>Forundersøkelse – er det behov for en aktivitetsplan?</i> ○ Samtale med barnet som opplever seg krenket ○ Samtale med ansatt som krenker	Barnehageeier Styrer
4	<i>Styrers og barnehageeiers vurdering</i> etter innhenting av fakta	Barnehageeier Styrer
5	<i>Samtale med foresatte til barnet som opplever seg krenket innen en uke:</i> -informasjon om rettigheter og saksgang -informasjon om hendelsen -informasjon om eventuelle videre tiltak	Barnehageeier Styrer
6	<i>Samtale med ansatt som krenker</i> -informasjon om rettigheter og saksgang -informasjon om hendelsen -informasjon om eventuelle videre tiltak	Barnehageeier Styrer
7	<i>Aktivitetsplan iverksettes</i> , evalueres etter beskrivelser og fastsatt tidspunkt i planen. Personalsaker håndteres i tråd med gjeldende regelverk.	Barnehageeier Styrer
8	<i>Evaluering av tiltak</i> Styrer i barnets barnehage i samarbeid med eventuelle andre involverte er ansvarlig for å evaluere om eventuelle tiltak har ført frem	Styrer
9	<i>Vurdering av behov for eventuell ny aktivitetsplan</i>	Styrer

Ifølge barnehagelovens § 43 skal det utarbeides en skriftlig plan når tiltak settes i verk. Mal for en slik aktivitetsplan finnes som vedlegg til disse retningslinjene. Arbeidsmiljøloven og interne retningslinjer/prosedyrer følges og personalenheten kobles inn.

Digitale ressurser og kilder

[Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Lovdata](#)

[Forside \(udir.no\)](#)

[Mobbeombudet - Troms og Finnmark fylkeskommune \(tffk.no\)](#)

[Nullmobbing.no. Nytt nettsted mot mobbing | Mobbing | Nyheter \(hjelptilhjelp.no\)](#)

[forside - Barnehagetrivsel](#)

[Barnehageforum](#)

[Læringsmiljøsenderet | Universitetet i Stavanger \(uis.no\)](#)

[Dialogmodellen](#)

[Barnehage \(jegvet.no\)](#)

[Psykososialt barnehagemiljø - Bing video](#)

[Vi er her for å hjelpe din barnehage | PBL](#) krever innlogging.

Vedlegg

[V01](#)

[Årshjul for arbeid med psykososialt barnehagemiljø \(I.2.5.5-43\)](#)

[V02](#)

[Kartlegging relasjoner og psykososialt barnehagemiljø \(I.2.5.5-44\)](#)

[V03](#)

[Aktivitetsplan §§ 42 og 43 i Barnehageloven \(I.2.5.5-45\)](#)